

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίου.— Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 14.

29 Ἰανουαρίου 1889

Η ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΑΙ Η ΠΡΙΓΓΙΠΕΣΣΑ ΤΗΣ ΟΥΑΛΛΙΑΣ

(1816)

Πάντες οἱ γράψαντες, εὐάριθμοι ἄλλως, ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας εὖφημον μνείαν ἔκαμον τῆς κατὰ τὸ 1813 συσταθείσης ἐν Ἀθήναις Φιλομούσου Ἐταιρίας ὑπὸ τῶν Ἰωάννου Μαρμαροτούρη, καὶ Ἀλεξάνδρου Λογοθέτου Χωματιανοῦ, καὶ Πέτρου Ρεβελάκη, ὧν τὰ ὀνόματα οἱ τακτικοὶ ἀναγνώσται τῆς Ἐστίας θὰ ἐνθυμῶνται ἴσως ἐκ τῶν ὄσων ἐγράψαμεν περὶ αὐτῶν ἐν τῇ περὶ Ἑλγινείων μαρμάρων δημοσιευθείσῃ μελέτῃ ἡμῶν.

Περὶ τῆς ἑταιρίας ταύτης ἴσως ἄλλοτε πραγματευθῶμεν ἐν τῇ Ἐστίᾳ εἰδικώτερον, ἐπὶ τοῦ προκειμένου μόνον ὀλίγα τινὰ θέλομεν διαλάβει σχετικῶς πρὸς τὰς ἀρχαιότητας τῶν Ἀθηνῶν, ὧν ἀνέλαθεν ἡ Ἐταιρία αὕτη τὴν προστασίαν, καὶ περὶ νομίσματος, ἢ μεταλλίου, ὅπερ προσέφερε τῇ 22 Μαΐου 1816 εἰς τὴν περεπιδημοῦσαν τότε ἐν Ἀθήναις, καὶ 15 ἡμέρας διαμείνας, Πριγγιπέσσαν τῆς Οὐαλλίας Καρολίναν, θυγατέρα τοῦ Καρόλου-Γουλιέλμου-Φερδινάνδου, δουκὸς τοῦ Βρούνσβικ καὶ τῆς Πριγγιπέσεως τῆς Οὐαλλίας Αὐγούστης, σύζυγον δὲ καὶ τοῦ κατὰ τὸ 1821 ἀναβάντος τὸν θρόνον Ἀγγλίας Καρόλου Δ'.

Ἀφορμὴν εἰς τὸ δημοσίευμα τοῦτο παρέσχεν ἡμῖν χειρόγραφον, ὅπερ πρό τινας περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Ἀρχείου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἑταιρίας, καταγεγραμμένον ὑπ' ἀριθμὸν 7051, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται διάφοροι πράξεις τῆς Φ. Ἐταιρίας τῶν ἐτῶν 1813 1814 καὶ 1816. Ἴσως δὲ εἶνε αὐτὸ τοῦτο τὸ βιβλίον τοῦ γραφείου τῆς Ἐταιρίας, ἢ μέλους τινὸς αὐτῆς.

Περιεχόμενα τοῦ χειρογράφου τούτου εἶνε α') Εἰδοποιήσις Φιλομούσου Ἐταιρίας ἐν Ἀθήναις. β') Ἐπιστολὴ Ἰωάννου Ἀντωνίου Κόμητος Καποδίστρια πρὸς τὸν Κύριον Ἀλεξάνδρον Βασιλείου. γ') Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Διαταγὴ» κανονισμὸς τῆς ἐν Βιέννῃ συσταθείσης ἑταιρίας

πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν διὰ τὴν συντήρησιν τῶν σχολείων τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τοῦ ἐν τῷ Πηλίῳ ὄρει Γυμνασίου. δ') Ἀνακλήρυξις εἰς τοὺς Ἑλληνας τοῦ Εἰρηναίου Θεριστοῦ ἐκ Μονάχου, τῷ 1815, 19 Ἀπριλίου, περὶ συστάσεως σχολῆς «Ἀθηναίου» πρὸς παιδείουσι καὶ προκοπὴν τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας ἐν Γερμανίᾳ. ε') Διορισμὸς τοῦ Γεωργίου Σοφιανοῦ Κείου, ἐνὸς τῶν τεσσάρων ἰδρυτῶν, ἢ συστητητῶν ὡς ἀποκαλεῖ τούτους, πρῶτην ἐφόρου τῆς Φιλομούσου Ἐταιρίας ὡς μέλους γνησίου τοῦ ὀλοκλήρου ταύτης σώματος, τῷ 1814, ε' Σεπτεμβρίου, ἢ 6' ἔτους τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας. ς') Πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους τῆς φιλικῆς ἑταιρίας εἰδοποιήσις. Ἐνταῦθα δὲ περιγράφεται ἡ ἔλευσις τῆς προρρηθείσης Πριγγιπέσεως.

Ἐν τῇ α' εἰδοποιήσει τῆς Φιλομ. Ἐταιρίας ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Λογοθέτου Χωματιανοῦ, Ἰωάννου Μαρμαροτούρη, Πέτρου Ρεβελάκη, καὶ Γεωργίου Σοφιανοῦ, διαλαμβάνονται ἐν 10 θέμασι, πλὴν τοῦ προοιμίου αἱ βάσεις τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας, ἐφ' ὧν συνετάχθη κατόπιν ὡς φαίνεται τὸ καταστατικὸν τῆς Ἐταιρίας, τὸ ὅποιον ἐδημοσιεύθη ἐν Βιέννῃ Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστὶ, ἐξεδόθη δὲ καὶ Ἑλληνιστὶ ὑπὸ Ἀνδρ. Π. Βρετοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Ἡμερολογίῳ τοῦ Μ. Βρετοῦ τοῦ ἔτους 1869 σελ. 230, ἀνεδημοσιεύθη δὲ καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Γεωργ. Κωνσταντινίδου (σελ. 557).

Εἰδικῶς δὲ ὡς πρὸς τὰς Ἀθηναϊκὰς ἀρχαιότητας διαλαμβάνει ἐν θέματι Β' «ὅτι ἡ ῥηθεῖσα καταβολὴ (ἢ χρηματικὴ) θέλει χρησιμεύσει εἰς καλλιέργειαν καὶ φωτισμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος τῶν νέων διὰ τῆς σπουδῆς τῶν ἐπιστημῶν, εἰς ἐκδοσιν χρησίων βιβλίων, εἰς βοήθειαν ἐνδεῶν μαθητῶν, εἰς ἀνακαλύψεις ἀρχαιοτήτων εἰς συλλογὴν ἐπὶ λίθων ἐπιγραφῶν, ἀγαλμάτων τε καὶ . . . (δυσανάγνωστος ἢ λέξις) καὶ εἰς ὅ,τι ἄλλο τῶν προσοχῆς ἀξίων. Τὰ συλλεχθέντα ἀρχαιολογικὰ πράγματα ἀποταμιεύονται εἰς τινα τόπον, ἐπὶ τούτῳ διωρισμένον, ὀνομαζόμενον Μουσεῖον πρὸς θέαν τῶν περὶ ταῦτα ἐραστῶν.»

Ἐν θέματι δὲ Θ' γράφει «Ἡ ἑταιρία ἐκλέγει ἐκ τῶν ἐνθάδε μελῶν αὐτῆς ἄνδρας εἰδήμονας

τῶν ἐνταῦθα ἀρχαιοτήτων καὶ ἱκανοὺς εἰς τὸ νὰ συνοδεύωσι τοὺς ἐδῶ φοιτῶντας περιηγητὰς εἰς ἕν ἕκαστον τῶν ἐλληνικῶν ἀρχαίων μνημείων, καὶ νὰ προσφέρωσιν αὐτοῖς κάθε ἐνδεχομένην ὑπουργείαν καὶ περιποίησιν.»

Αἱ γραμμαὶ αὐταὶ ἀποτελοῦσι τὴν πρώτην σκέψιν μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων ἐν Ἑλλάδι περὶ συστάσεως Μουσείου ἀρχαιολογικοῦ. Ἰσως δέ, ὡς ἐγράψαμεν καὶ ἐν τοῖς περὶ Ἑλγινείων μαρμάρων (Ἑστία ἀριθ. 674 σελ. 768), συνετέλεσεν εἰς τοῦτο καὶ ἡ γενομένη σύλησις καὶ ἀρπαγὴ τῶν ἀρχαιοτήτων ὑπὸ τοῦ Ἑλγιν. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ ἐξάγεται νέον ἐκ τοῦ χειρογράφου εἶνε ὅτι ἡ Ἐταιρία ἢ Φιλόμουσος ἐν Ἀθήναις δὲν συνέστη ὡς διαλαμβάνει ὁ Σουρμελής ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηναίων, πάντες δὲ παρελθόμενοι ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης, τῷ 1812, ἀλλὰ τῷ 1813 α' Σεπτεμβρίου, καὶ ὅτι ἰδρυταὶ δὲν ἦσαν μόνον ὁ Ἄλ. Λογ. Χωματιανός, Ἰ. Μαρμοροτούρης καὶ Πέτρος Ῥεβελάκης ἀλλὰ καὶ ὁ Γεώργιος Σοφιανός, τὸν τελευταῖον δὲ τοῦτον παρέλιπον οἱ μέχρι τοῦδε διαλαβόντες περὶ τῆς Φ. ἑταιρίας, καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐν τῇ περὶ Ἑλγινείων μαρμάρων ἱστορίᾳ, ἔχων ὑπ' ὄψιν μου τὰς τῶς γνωστὰς πηγὰς.¹⁾

Ἡ Φ. Ἐταιρία εἶχε ζητήσῃ τὰς συνδρομὰς τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ἑλλήνων, εἶχε δὲ διαγεῖρει τὸ διαφέρειν πάντων τῶν τότε λογίων. Εὐρίσκειτο δὲ φαίνεται ἐν ἀκμῇ τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ὅτε τῷ 1816 ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας ἡ Πριγγιπέσσα τῆς Οὐαλλίας Καρολίνα, ἧτις, ἐν διαστάσει τότε εὐρισκομένη πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ περιοδεύσῃ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐν Ἀθήναις φαίνεται ἔτυχε πάσης περιποίησεως καὶ τιμῆς ὑπὸ τῶν ἐφόρων τῆς Φιλομούσου Ἐταιρίας, καὶ ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς κατωτέρω δημοσιευομένης ἀγγελίας παρέσχε καὶ συνδρομὴν ὑπὲρ τῆς Ἐταιρίας, ὑποδοθησάσα τοὺς εὐγενεῖς ταύτης σκοποὺς. Πρὸς ἀνάμνησιν δὲ καὶ πρὸς εὐγνωμοσύνην ἐδωκεν ἡ Ἐταιρία πρὸς αὐτὴν νόμισμα χρυσοῦν, ἢ μετάλλιον, χαρακτὸν βεβαίως, ἐπὶ στρογγύλου κέρματος χρυσοῦ ἢ ἐπὶ ἀρχαίου χρυσοῦ νομίσματος, χαραχθέντος ὑπὸ τινος τῶν χρυσοχόων τεχνιτῶν τῶν Ἀθηναίων. Δημοσιεύομεν δ' ἐνταῦθα κατὰ λέξιν ὡς ἔχει τὴν «εἰδοποίησιν» πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Φιλομούσου Ἐταιρίας, ἐν ἧ διαλαμβάνονται τὰ τῆς ἐπισκέψεως τῆς Πριγγιπέσσης καὶ τὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ μεταλλίου

«Πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Φ. Ε. Εἰδοποίησις.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Μαΐου 1816. ἔ. γ'.

Ἡ εὐφρόσυνος ἡδονή, τὴν ὁποῖαν ἤδη εἰς τὰς

ψυχὰς μας αἰσθανόμεθα διὰ τὴν τύχην, τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ἡ πατρίς μας νὰ τιμηθῇ εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν μετὰ τὴν βασιλικὴν παρουσίαν τῆς Αὐτῆς Βασιλικῆς Μεγαλειότητος τῆς Πριγγιπέσσης τοῦ Γάλλου, μὰς παρακινεῖ νὰ προσφέρωμεν καὶ εἰς ὑμᾶς τὴν χαρμώσουν ταύτην ἀγγελίαν τοῦ ἐνταῦθα ἐρχομοῦ της, καὶ τῶν ὅσων καλῶν ἡξιώθη ἡ πόλις μας.

Τὸ Β. Α. ὕψος ἔφθασεν ἐνταῦθα εἰς τὰς ἐννέα τοῦ τρέχοντος ἢ διοικήσεως τὴν ὑπεδέχθη ὅσον ἡμπόρεσε καὶ ἔχει ἡ πόλις μας ἐγέμισεν ἀπὸ ἀγαλλίασιν διὰ τὴν τοιαύτην ἀπόλαυσιν ἄνδρες γυναῖκες, νέοι καὶ γέροντες ἔτρεχον μετὰ προθυμίας νὰ ἴδωσι τὸ Β. Α. ὕψος, ὅτε ἐξήρχετο εἰς ἀναθεώρησιν τῶν ἐνταῦθα ἀρχαίων ἀπομνημονευμάτων, τὰ ὁποῖα, ἂν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἐστάθησαν εὐτυχεῖ διότι ἔφθασαν νὰ θαυμαστοῦν καὶ νὰ εὐσπλαγχνισθοῦν ἀπὸ τὴν Αὐτῆς Β. Μ., ἧτις διατρίψασα ἐνταῦθα 15 ἡμέρας δὲν ἕκατεγίνετο εἰς ἄλλο τι εἰμὴ εἰς τὴν περιέργον θεωρίαν τῶν τοιούτων, τὰ ὁποῖα ἐκίνησαν τὴν φιλόσοφον καὶ φιλάνθρωπον ψυχὴν της νὰ ἐξαπλώσῃ μεγάλας εὐεργεσίας εἰς τὴν πόλιν ταύτην, κοινῶς τε καὶ κατὰ μέρη.

Ἡ Φ. Ἐταιρεία, ἧτις σεμνύνεται καὶ χαίρει διότι κατελάμπρυνε τὸν κατάλογον τῶν μελῶν της μετὰ τὴν τιμὴν τῆς προσθήκης τοῦ σεβαστοῦ καὶ περικλεοῦς ὀνόματος τῆς Β. Ὑ. της καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ἀξιωματικῶν, ἀπέλαυσε καὶ αὐτὴ τὴν εὐεργεσίαν καὶ βοήθειαν. Ὅθεν εὐγνωμοσύνην ἕνεκα ἐπρόσφερεν εἰς τὸ ὕψος της ἐν νόμισμα χρυσοῦν, φέρον ἐκ μὲν τοῦ ἐνός μέρους ἐγκεχαραγμένην τὴν Ἀθηναίαν μετ' ἐπιγραφὴν ἢ Φ. Ἐταιρεία, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου μέρους ἐπιγραφὴν ΚΟΡΟΛΛΗ ΣΕΒΑΣΤΗ ΑΝΑΣΣΗ ΓΑΛΛΕΣ ΑΘΗΝΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΙΔΙ. Τὸ Β. Α. Ὑ. ἢ Πριγγιπέσσα ἐκπληρώσασα σήμερον τὴν περιήγησιν τῆς Πατρίδος μας ἀναχωρεῖ αὐριον διὰ Κόρινθον καὶ ἀπ' ἐκεῖ θέλει ἀκολουθήσει τὸ ταξιδιδίον της εἰς τὸ ὁποῖον τὴν συνοδεύει ὁ συνέφορος ἡμῶν Κύριος Λογοθέτης Χωματιανός, ἀφήσας ἐπίτροπόν του τὸν Κύριον Γ. Ῥεβελάκην, ἡμεῖς δὲ χαίροντες διὰ τὴν παροῦσαν τύχην μακαρίζομεν πρὸς τοῦτοις καὶ τὰς ὅσας ἤθελον τὴν ὑποδεχθῆ πόλεις.

Ἐκ τοῦ γραφείου τῆς Φ. Ἐταιρίας.»

Ὁ Λογοθέτης Χωματιανός ὁ συνοδεύσας τὴν Πριγγιπέσσαν εἰς Κόρινθον εἶνε ὁ Ἀλέξανδρος Λογ. Χωματιανός, υἱὸς τοῦ Σπυρίδωνος Λογ. Χωματιανοῦ προξένου τῆς Ἀγγλίας ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τῶν ἀναφερομένων δὲ ὡς ἰδρυτῶν τῆς Φιλομούσου Ἐταιρίας ὁ Σοφιανός, ὁ Ῥεβελάκης καὶ ὁ Χωματιανός ἦσαν Κεῖοι τὴν πατρίδα. Περὶ τοῦ Σοφιανοῦ ῥητῶς λέγεται τοῦτο ἐν τῷ διορισμῷ αὐτοῦ ὡς μέλους τῆς Ἐταιρίας, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα Χωματιανός καὶ Ῥεβελάκης

1) Ὁ Ἰωάν. Φιλήμων ἐν τῷ Δοκίμῳ ἱστορικῷ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας (1834) σελ. 65 καὶ 127 ἀναφέρει ὡς ἔτος συστάσεως τῆς Φιλομούσου Ἐταιρίας τὸ 1813.

εἶνε ὀνόματα οἰκογενειῶν Κεῖων. Πιθανώτατα δὲ μόνον ὁ Μαρμαροτούρης ἦτο Ἀθηναῖος. ("Ὅρα ἐμὴν συγγραφὴν ὑπομνήματα Κυκλάδων νήσων. Ἄνδρος Κέως σελ. 266 — 269. καὶ σελ. 230 περὶ τοῦ τίτλου τοῦ Λογοθέτου. Ὅρα καὶ σελ. 201 περὶ τῶν σχέσεων Κεῖων καὶ Ἀθηναίων ἐπὶ Τουρκοκρατίας.)

Α. ΜΗΝΙΑΡΑΚΗΣ.

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

Βυζαντινὸν ἱστορῆμα.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Τέλος οἱ πολέμιοι συνῆλθον ἐκ τῆς πρώτης ἐκπλήξεως, καὶ δέκα ἐξεπέμφθησαν ὑπὸ τοῦ Σίγυδος σκάφη, ὅπως παρακολύσωσι τὴν παράδοξον ταύτην ἐπίθεσιν· ἀλλ' ἡ Ἑλλίδα, εὐχερῶς αὐτὰ παρακάμφασα, ὤρμησε κατὰ τῆς ἐχθρικῆς ναυαρχίδος, καὶ πρὸ πάσης δυνατῆς ἀμύνης, εὐρέθη παράπλευρος. Τότε δὲ διεδραματίσθη γεγονός ἀπίστευτον. Ἄνῆρ ὄψεως ἠρωϊκῆς καὶ καλλονῆς θαυμασίας ἐθεάθη ἐκ τῆς Ἑλλίδας ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος ἀλλόμενος· βεβαίως ἐσπευδεν οὗτος εἰς ἀφρευκτον ὄλεθρον, βεβαίως εὐχερῆς ἀπέβαινε καὶ αὐτῆς τῆς Ἑλλίδας ἡ καταπόντισις, εἰσδυσάσης εἰς τὸ μέσον τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως· καὶ ὅμως οὐδεὶς ἐκινήθη. Τοσοῦτον ὑπεράνθρωπος ἐδόκει ἡ ἐμφάνισις ἐκείνη, τοσοῦτον ἄφρον τὸ ἐγχείρημα, ὥστε πολλοὶ ἐπίστευσαν ὅτι αὐτὸς ὁ Αἰγῆρ, ἀνελθὼν ἐκ τοῦ ἀχανοῦς, ἀνεμίγνυτο εἰς τὸν ἀγῶνα. Μόνος ὁ Σίγυς, ἀφοῦ μικρὸν ἐδίστασεν, ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἡμέτερου ἦρωος, ὃν ἀνεγνώρισαν οἱ ἀναγνώσται, καὶ τότε διεξήχθη πάλῃ πρωτοφανῆς. Πᾶσα ἑτέρα ἐχθροπραξία ὡσεὶ ἐξ αὐτομάτου διεκόπη, καὶ οἱ στόλοι κυκλοτερῶς παραταχθέντες, ἐθεῶντο τὴν φοβερὰν ἐκείνην μονομαχίαν, ἐξ ἧς ἠσθάνοντο ὅτι τὸ πᾶν ἐξηρτάτο. Καὶ αὐτὸ δὲ τῆς ἐχθρικῆς ναυαρχίδος τὸ πλήρωμα ἔμενε παρὰ τὴν πρῶμην ὡσεὶ ἀπολιθωθὲν, καὶ ὡς ἐκ τῆς δεισιδαιμονίας, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ Χαλφδάνος, ἀκολουθήσας ἀμέσως τὸν Χαράλδον, καὶ μακρὰν πάλῃ βρομφαίαν, ἀνεχαιτίζε τοὺς τολμηροτέρους.

Ἐν τούτοις ὁ Σίγυς ἦν ἐπίσης ἀνὴρ γιγαντώδης καὶ δικαίως ἐξελαμβάνετο παρὰ τῶν πλείστων ἡ πάλῃ ἐκείνη ὡς ἀγῶν ἡμιθέων. Πότε ὤρμων οἱ δύο ἦρωες λυσσῶδῶς κατ' ἀλλήλων, πότε συνεπλέκοντο εἰς ἓνα ὄγκον, καὶ τρὶς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος κατέπεσαν, ἀλλὰ τέλος ὁ Χαράλδος, ἐκμανεὶς ἐπὶ τῇ ἀντιστάσει, ἀνύψωσε τὸν Σίγυν ὡς πελώριον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ

βράχον, καὶ μετ' ἀπιστεῦτου ὀρμῆς ἐξεσφενδόνισεν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. Παρατεταμένοι ἀντήχησαν τότε ἀλαλαγμοί, καὶ ἅπας τῶν ἀντιπάλων ὁ στόλος ἐτρόπη ἀμέσως εἰς φυγὴν ἐπονεϊδίστον· ἀλλ' οὐδὲν ἤνυσεν αὕτη τοὺς βίψασπιδας, καθ' ὅσον τὰ σκάφη αὐτῶν, καίτοι πάντοτε πολυαριθμότερα, εὐχερῶς συναλαμβάνοντο ἢ κατεποντίζοντο. Μόλις δὲ ἡμίσειαν ἀργότερον ὤραν ἤρεμος καὶ αὐθις ἐγέλα ὁ πόντος, ἀλλὰ ποικίλα παραφέρων ναυάγια, καθόσον εἰς ἑπτακαίδεκα ἠριθμοῦντο τὰ ὑπὸ μόνῃς τῆς Ἑλλίδας καταστραφέντα πλοῖα· διὸ καὶ οὐδεὶς τῶν νικητῶν ἐξεπλάγη ὅτε ἡ τοῦ Θῶρστου ναυαρχίς ἐθεάθη πρὸς αὐτὴν πλέουσα. Ὁ γέρον Βίκιγξ ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ δράκοντος, καὶ βίφθεις εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ νέου Ἰάρλου :

— Οἱ Ἐγγέριοι, ἀνεφώνησε, σοὶ πλέκουσι στέφανον ἐκ τῶν πόρθων τῆς ἱεράς μελίας. Εἰς σὲ ὀφείλω τὴν σωτηρίαν, τὸν λαμπρὸν τοῦτον θρίαμβον, τὸν ὄλεθρον ἀσπόνδου ἐχθροῦ. Ἐπανάκαμψον μετ' ἐμοῦ. Γνωρίζεις ὅτι μίαν ἔχω θυγατέρα· νυμφεύθητι αὐτήν, ἔσο κληρονόμος μου, καὶ συνενῶν τὰς δύο Ἰαρλίαις εἰς μίαν, ὁ κραταιότατος τῆς Σκανδιναυίας μεγιστάν.

Ἐὰν ὑπάρχωσιν ἀληθῶς προαισθήματα, πιθανὸν ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπαλλεσφοδρῶς τῆς ἀτυχῆς Ἄφρας ἡ καρδία· ἀλλ' ὁ Χαράλδος, εὐχαριστήσας, ἀπήντησεν ὅτι ἀλλαχῶ ἐκάλει αὐτὸν ἡ Νόρα. Ὁ Βίκιγξ προσήνεγκε τότε τὸ ἡμισυ τῶν λαφύρων, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἀπεποιήθη ὁ ἡμέτερος ἦρως, κρατήσας μόνον ὡς τρόπαιον τοῦ Σίγυδος τὴν πανοπλίαν, καὶ τινα ψέλια, κατάλληλα ὅπως σταλῶσιν ὡς ἐνθύμημα διὰ τῆς ἐπανακαμπτουσης Ἑλλίδας εἰς τοὺς ἐν τῇ πατρίδι φίλους.

Πέντε ἡμέρας ἀργότερον ὁ στολίσκος ἀνέπλευσεν τὴν Γαρόννην, διασχίζουσαν τὴν ἐπαρχίαν τὴν τότε γνωστὴν ὡς Ἀκουϊτανίαν, καθ' ὅσον ὁ Θῶρστης ἐμελέτα τὴν δῆωσιν παροχθίων τινῶν χωρῶν· ἀλλ' ὁ Χαράλδος ἀπεχαιρέτησεν αὐτὸν τότε, καὶ ἀνέπλευσε τὸν ποταμὸν μέχρι τῆς ἀφνειᾶς πόλεως τῶν Βορδιγάλων. Ἡ πόλις αὕτη, σπουδαῖον ἤδη τῆς δυτικῆς Γαλλίας ἐπίνειον κατὰ τοὺς Κελτικούς χρόνους, ὑπέκυψεν ἀργότερον εἰς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ ἀνεδείχθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀδριανοῦ τῆς Ἀκουϊτανίας πρωτεύουσα. Μετὰ ποικίλας δὲ τύχας, καθ' ἃς κατελήφθη ἐναλλάξ ὑπὸ τῶν Γόθων, τῶν Φράγκων, καὶ τῶν Μαυριτανῶν, διετήρησεν οὐχ ἥττον τὴν ἐμπορικὴν αὐτῆς ἀκμὴν, χάρις ἰδίως εἰς τὸν ὑπερήφανον ποταμὸν, ὅστις συνδέων αὐτὴν πρὸς τὴν θάλασσαν, τυγχάνει πλωτὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς παλιρροίας εἰς τὰ μέγιστα τῶν σκαφῶν.

Ὅποῖαν ἐνεποίησεν ἐπὶ τοῦ Χαράλδου ἐντύπωσιν τὸ πρῶτον τοῦτο πεπολιτισμένον κέντρον,